

ÇOCUK VE EKOLOJİ

Doğanın Çocuğun Gelişimindeki Rolü

Dr. Taşkın Taştepe

Öğrenme Ortamı Olarak Doğa

Doğal açık alan deneyimleri, zengin ve çeşitli duyuşal uyarılar sağladığından, erken çocukluk döneminde gelişim için kritik öneme sahiptir. Çocuklar özellikle kendilerine seçenek sunulduğunda yapılandırılmamış açık alanlarda oynamayı tercih eder. Çocukların açık alanları tercih etmelerinin temelinde ise bu alanların çocuklarda merak uyandırması yatmaktadır.

Dr. Taşkın Taştepe

Öğrenme Ortamı Olarak Doğa

Çocuklar doğayı keşfederken yokuş yukarı ya da aşağı yürüme, tırmanma, koşma, yuvarlanma, sürünme gibi etkinlikler çocukların kaba motor becerilerini; ağaç kütüklerini kaldırma, toprağı kazma, suda oynama gibi etkinlikler ise çocukların ince motor becerilerini destekleyecektir.

- ❖ Özellikle, çocuğun bu tarz etkinliklerde bulunması; denge, koordinasyon ve dayanıklılık açısından çocuğun motor becerilerini geliştirecektir.
- ❖ Ayrıca açık hava deneyimleri, çocuklar için kapalı mekânların sunduğu özgürlükleri genişletmekte ve daha geniş bir alanda hareket etme özgürlüğü sunmaktadır.

Dr. Taşkın Taştepe

Öğrenme Ortamı Olarak Doğa

Çocuklar her yeni motor beceriyle beraber, vücutları ve içinde bulundukları çevre üstünde yeni bir hâkimiyet kazanmaktadır. Hareket alanında yaşanan bu gelişmeler, çocuğun çevresi hakkında bilgiye ulaşmasına fırsat vermekte ve öğrenmesini desteklemektedir.

Dr. Taşkın Taştepe

Öğrenme Ortamı Olarak Doğa

Doğada gerçekleştirilen her motor beceri, çocuğun duyuşal deneyim kazanmasına fırsat oluşturacaktır. Çocuk, eğimli ya da düz bir arazide giderken; toprak, çimenlik ya da sulak bir alanda yürürken farklı duyuşal deneyimler elde edecektir. Çocuklar doğadaki duyuşal deneyimleri sayesinde, yaşadıkları dünyanın özellikleri hakkında keşifte bulunmaktadır.

Dr. Taşkın Taştepe

Öğrenme Ortamı Olarak Doğa

Çocuklar, yaprak gibi bir nesnenin özelliklerini gözlemlerken yaprak türlerinin benzerlik ve farklılıklarına odaklanarak karşılaştırmalar yapmakta ve yaprakları sınıflandırabilmektedir. Yaprak gibi ağaç kabuğu, taş, çamur vb. doğal materyallerle yapılacak bu tarz etkinlikler, çocukların bilimsel süreç becerilerini destekleyecektir.

Çocukların bilimsel süreç becerilerini kullanarak bilimsel anlayış geliştirmeleri, çocukların problemler üzerinde düşünebilmesini, anlamlı bilgileri keşfetmelerini ve bilimsel araştırmaya dair bir anlayış geliştirerek bilgiyi biriktirmelerini ve biriktirdikleri bilgileri yordamasını sağlamaktadır.

❖ Bu açıdan bakıldığında çocukların doğada edindikleri duyusal deneyimler, onların bilişsel gelişimleriyle doğru orantılı olarak gelişmektedir.

Dr. Taşkın Taştepe

Öğrenme Ortamı Olarak Doğa

Doğa, çocukların duygusal ve sosyal gelişimleri açısından da gereklidir. Çocuklar, kendilerini açık havada iyi hissetmekte ve süreçte yaşadıkları deneyimler sayesinde yani doğayı merak içerisinde keşfettikleri için maceracı ve neşe dolu olmaktadır.

❖ Ayrıca, doğanın içinde barındırdığı sayısız duyusal uyarıcılar, çocuğun estetik açıdan bir görüş geliştirmesini sağlayarak da duygusal gelişimine katkı sağlayacaktır.

Dr. Taşkın Taştepe

Öğrenme Ortamı Olarak Doğa

Eстетik bir görüşe sahip olan çocuk, öğrenme deneyimlerini, başka çocuklarla ya da yetişkinlerle paylaşma imkânı bulmaktadır.

- ❖ Çocuklar doğada keşfettikçe gözlemlerini akranlarıyla ya da yetişkinlerle paylaşabilir, deneyimlerini onlara aktarabilir.

Dr. Taşkın Taştepe

Öğrenme Ortamı Olarak Doğa

Bilgilerin toplanması, düzenlenmesi ve anlaşılabilir bir şekilde diğerlerine sunulmayı içeren iletişim yoluyla, çocuklar düşüncelerini sözlü, yazılı ya da sembolik biçimlerde kullanabilir. Bu insandaki sosyal gelişimin güçlü bir yanını temsil etmektedir. Çocukların doğayla kurduğu her yeni temasta, var olan bilgilerin sürekli olarak güncellenmesi, yaşanan heyecanın başkalarıyla paylaşılmasını destekleyecektir.

❖ Örneğin, çocuğun doğadayken mevsimsel değişiklikler (yaprakların renk değiştirmesi, ağaçların yapraklarını dökmesi, nehir sularının yükselmesi vb.) ya da hava olaylarına (yağmur sonrası toprak kokusu ve ardından güneş açınca oluşan gökkuşağı, rüzgârda uçuşan kuru yapraklar vb.) bağlı yaşadığı deneyimler, estetiğin yanı sıra duygusal ve sosyal gelişim üzerinde de etkili olacaktır.

Dr. Taşkın Taştepe

Öğrenme Ortamı Olarak Doğa

Çocuklar aynı zamanda; canlı varlıklarla, onların yaşam döngüleriyle ve habitatlarıyla doğrudan deneyimler yaşamalıdır. Bu sayede çocuklar, bitkilere ve hayvanlara zarar vermemeyi, canlıların bakımını üstlenip korumayı, çevresindeki güzellikleri korumak üzere sorumluluk almayı öğrenir.

- ❖ Çocuğun doğada yaşayan canlılara karşı gösterdiği özen, aynı zamanda insanoğluna karşı da olumlu bir tutum içerisinde olmasını sağlayacaktır. Doğayı önemseyen çocuklar, örneğin doğada birlikte olduğu arkadaşlarını da önemseyecek ve empati, işbirliği, paylaşma vb. sosyal davranışları edinecektir.

Dr. Taşkın Taştepe

Kaynaklar

- ❖ *Taştepe, T., Yazıcı, Z. (2018). Children and nature. Ü. Deniz, T. Çetin, N. Obralic, V. Bayraktar, Y. Yıldırım (Eds.), Current trends in pre-school education—1 (pp. 347–360). Riga: Lambert Academic Publishing.*

Dr. Taşkın Taştepe

ÇOCUK VE EKOLOJİ

Doğanın Çocuğun Gelişimindeki Rolü

Dr. Taşkın Taştepe